

Українська держава понад усе!

Видання Історичного клубу "Холодний Яр"

2015 рік
Червень
Число 6 (352)

НЕЗБОРИМА НАЦІЯ

НАШ ПЕРЕДПЛАТНИЙ ІНДЕКС – 33545

ОТАМАНИ ПОВЕРТАЮТЬСЯ

16 травня у Фастові в Міському палаці культури відбулася презентація 2-го розширеного видання книги Романа Ковалю "Отаман Орлик". Зустріч організували Фастівська районна "Просвіта" і Міський музей "Музей на колесах".

"Отаман Орлик" – книжка про святих і страшних, про месників нашої розтерзаної Батьківщини. В ній розповідається про боротьбу проти російських окупантів на Київщині та Поліссі в 1920 – 1922 роках, а саме: про отаманів Орлика (Федора Артеменка), Івана Гайового-Грисюка, Івана Гала-Голокопитенка, Антона Рибку, Якова Смутника-Смутненка, Ілька Струка та інших діячів Визвольного руху.

Про цих хлопців чекісти писали: "Щоби встановити в Україні УНР, вони так багато вбили червоноармійців, совпрацівників, комуністів, що навіть неможливо з'ясувати їхню точну кількість".

Окрім автора, участь у презентації взяла голова Фастівської міської організації "Просвіта" Едуард Мондзелевський (організатор зустрічі), бандурист Микола Лит-

вин, краєзнавець Андрій Мороз і козацький хор "Казнівчанка".

Йшлося і про скульптора Михайла Гаврилка. Про нього розповів Василь Портяк, який разом з Романом Ковалем та Валерієм Тетерятником написав сценарій фільму про видатного митця воїна – "Стеком і шаблею". А поетеса Світлана Жук прочитала вірш про Михайла Гаврилка:

Він воював. Палкий борець
Звав до повстань міста і села,
Творив дива його різець,
Він мав талант Мікеланджело.

Його творіння – на віки,
Його скульптури – бездоганні.
Квітчають лавами вінки
Михайлову Шевченкіану.

Того ж дня презентація книжки "Отаман Орлик" відбулася і в Дорогинці, рідним селі отамана Гайового, про якого Роман Коваль разом із Владиславом Карпенком готують дослідження.

Благословив зустріч панотець УАПЦ Миколай – ширий і добрий чоловік, батько двох чудових хлоп-

чиків – Іванка та Михайлика. Саме отець Миколай організував презентацію в Дорогинці.

Провідав Роман Коваль і нащадків отамана Гайового – Івана Кириловича Грисюка та Галину Миколаївну Грисюк. Саме з розмови з Іваном Кириловичем Грисюком 2000 року й почалася праця Романа Ковалю над повістю життя отамана Гайового. А його двоюрідна сестра Галина Миколаївна Грисюк зберегла світлинку Гайового. Вона подарувала також фотографію отаманового брата Андрія з їхнім дідом-пасичником Якимом.

У цей день квіти лягли до пам'ятника отаманові Гайовому, який стоїть на подвір'ї сільської школи. Цей пам'ятник 24 серпня 2011 р. спорудила Фастівська "Просвіта" на чолі з Едуардом Мондзелевським.

Щиро дякуємо Вам, друже Едуарде!

На світлинці Віктора Билини – біля пам'ятника отаманові Гайовому бандурист Микола Литвин, Роман Коваль, Едуард Мондзелевський та о. Миколай.

"ЦЕ БУЛО СВЯТО ДУХУ"

Я начиталася книжок Історичного клубу "Холодний Яр". Коли вперше, у квітні цього року, їхала на Чигиринщину, думала, що Холодний Яр – це страшне місце, де все всміхається смертю... їхати було страшно.

Але Черкащина приємно вразила: на стовпах – гнізда з лелеками, кургани, пам'ятники, вітряки, приємні краєвиди. Вразила й кількість автобусів, що прямували до Чигирини.

Гетьманська столиця – чиста і світла, тут багато цікавого, але найкрутішими були хлопці: айдарівці, "правосеки", азовці, свободівці, козаки з чубами... Всі обнімаються. Хотілося запам'ятати кожну мить.

Суворі постаті в камуфляжі поводяться на диво ввічливо. Очі замріяні, ступають хлопці стомлено. Деякі ховають обличчя, адже вони щойно "звідти". Притоптані берці, неголені, з декого ще не зійшли молоді веснянки. Як же шкода, що хтось із них впаде!

З них хочеться писати картини. Сама церемонія вшанувань заворожала мене. Це справді було свято духу!

Підійшла до пам'ятника Богданові Хмельницькому, що на Замковій горі. Здавалося, що бронзовий гетьман у святковому пориві зійде до нас і попросить пробачення за Переяслав...

На стадіоні я роздавала листівки, допомагала продавати книжки про Визвольну боротьбу. Мені це подобалося. І раптом за "Холодним Яром" Горліса-Горського підійшов кіборг Богема – Андрій Шараскін! Мене просто розірвало...

Пишу ці рядки на уроці. Тут підходить учителька і у зв'язку з 9 травня дарує мені папку з червоною зіркою... Серце стиснулося від болю. День Перемоги. Над ким? Над безпомічними німкенями?!

Повернувшись із Холодного Яру в своє село, на Вінниччину, я летіла додому, розповідаючи зустрічним про своє щастя. Та в їхніх очах бачила: "Може, це дівча з'їхало з розуму?"

Коли наступного ранку я прокинулася, мені все згадалося. Невже це було в моєму житті?! Невже я побувала в Холодному Яру?!

Безмежно вдячна Вам, пане Романе, за цей дарунок – поїздку на вшанування в Холодний Яр.

Марія КУРЧА

Село Плисків Погребищенсько-го р-ну Вінницької обл.

Промовляє командир 2-ї штурмової роти "Айдар", народний депутат України Сергій Лапін ("Зола"). Чигирин, бастион Дорошенка, 25 квітня 2015 р. Світлина Григорія Юрика

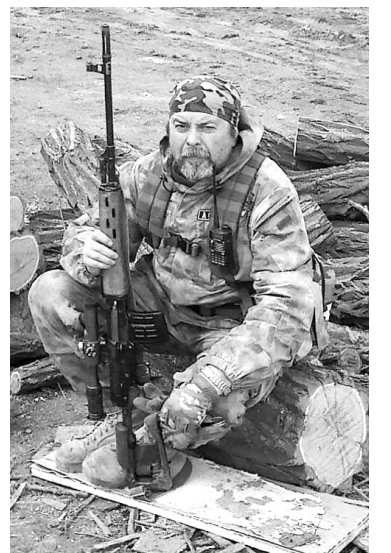

ДОБРОВОЛЕЦЬ ІГОР СМАЛЬ

Ігор Смаль близько десяти років викладав у США, ще пізніше тому очолював Ніжинську РДА. А тепер він – доброволець у лавах "Карпатської Січі".

"Людина пристосовується до всього. До війни теж, – говорить

Ігор. – Перебороти власний страх, підтримати тих, хто поряд – чи не головне на війні. Війна – це характер. Чисті. Дистильовані. А ще на війні немає нічого другорядного і там цінуєш те, на що дома і не звернув би уваги".

МЕДИЧНИЙ БАТАЛЬЙОН "ГОСПІТАЛЬЄРИ"

27 травня Медична служба "Госпітальєри" Добровольчого українського корпусу "Правий сектор" відкриває навчальний центр (1-й курс занять – з 27 травня по 2 червня, навчання – у Дніпропетровській області). Спеціалізація: парамедик і санітар-стрілок. Тут ви зможете здобути знання та необхідні навички й знайти собі гідне застосування на фронті, роботу по силах і друзів на все життя. Викладатимуть найкращі медики та парамедики, які мають тривалий досвід перебування та надання допомоги безпосередньо на полі бою.

Після проходження навчання відбір у "Госпітальєри" відбуватиметься на конкурсній основі. Мінімальний вік для проходження навчання 16 років.

Мінімальний вік для вступу до "Госпітальєрів" 18 років.

Заявку необхідно надсилати за адресою hospitallers.at@gmail.com або ж в групу www.facebook.com/hospitallers. З Вами зв'яжуться протягом доби.

Перелік необхідних даних: ПІБ, дата народження, місто фактичного проживання, наявність інфекційних захворювань, туберкульозу, гепатити, сифіліс та ВІЛ (відповідь: так чи ні). У випадку закритої форми можливе перебування (з особливими умовами). Номер телефону (всі питання можна ставити у приватному режимі сюди: <https://www.facebook.com/hospitallers?fbref=ts>)

Із собою взяти: засоби особистої гігієни, зручне спортивне або військове взуття, цупкий та зручний одяг та речі, необхідні вам для комфортного проживання протягом 6 днів. Про діяльність "Госпітальєрів" можна дізнатися з одного із наших відеосюжетів:

<https://www.facebook.com/hospitallers/videos/vb.1554490484835854/1571400039811565/?type=2&theater>, а також з матеріалу <http://www.day.kiev.ua/.../cus.../gospitalyery-lycar-bez-strahu>

Наша офіційна картка забезпечення: ПриватБанк, 5168 7556

0072 2611, Яна Вадимівна Зінкевич, керівник медичного батальйону "Госпітальєри".

Дякую за підтримку та допомогу! Слава Україні!

Яна ЗІНКЕВИЧ

Увага!

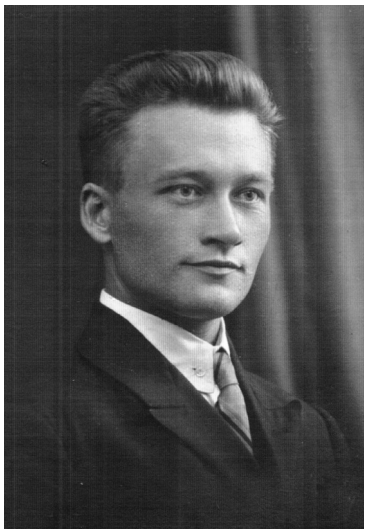
Усім бійцям легендарного батальйону "Айдар" Національний медичний університет імені Олександра Богомольця надає медичну допомогу у таких питаннях: стоматологія, кардіологія, неврологія післяопераційна та реанімаційна реабілітація.

Телефонуйте (044) 338-84-21, 050-080-16-34, 067-537-76-44.

Висловлюємо подяку за допомогу ректору НМУ Катерині Миколаївні Амосовій, голові Громадської ради університету Володимирі Григоровичу Мішалову та голові ГО "Студдівіра" Василеві Гілюку!

"Незборима нація" – газета для тих, хто хоче знати історію боротьби за свободу України

"ПОДЕБРАДСЬКИЙ ПОЛК" АРМІЇ УНР

У Подєбрадах, на правому березі річки Лаба височить замок чеського короля Юрія Подєбрадського. 1922 року тут розмістилася Українська господарська академія.

Батьком академії вважався Микита Шаповал, колишній член Центральної Ради та міністр земельних справ Директорії.

Відомий він був і як поет, публіцист, учений-соціолог та палкий критик Михайла Грушевського. Микита Шаповал не поділяв ідей колишнього голови Центральної Ради про пошуки компромісу із совєтською владою, вважав таку позицію неприйнятною і піддавав Грушевського немилосердній критиці.

Перебував Шаповал і в непримиренній опозиції до еміграційного уряду УНР та Головного отамана Симона Петлюри. І все ж середовище академії було переважно уенерівським.

Навчалися тут емігранти з Великої України, Кубані, Галичини, Волині та інших українських земель. До стану УНР належав і професорсько-викладацький склад. Зокрема, секретарем комісії з організації академії був член Центральної Ради, ад'ютант командира Першого українського полку ім. Богдана Хмельницького Микола Галаган із с. Требухова, що неподалік Києва.

Академія мала три відділи: агрономічно-лісовий, гідротехнічно-технологічний та економічно-кооперативний.

Хто викладав в академії?

Сергій Бородаєвський, товариш міністра торгівлі й промисловості в уряді гетьмана Павла Скоропадського. Фундатор парамілітарної організації Січових стрільців Володимир Старосольський. Письменниця, член Центральної Ради Валерія О'Коннор-Вілінська. Міністр закордонних справ Директорії, вчений агроном Кость Мацієвич, письменник Василь Королів-Старий, секретар Центральної Ради Михайло Єремій, а також Олександр Вілінський, один із засновників Центральної Ради, а вдобу гетьмана Павла Скоропадського – дипломат.

Професорами академії стали генеральний секретар судових справ та міністр праці УНР Валентин Садовський та визначний український соціолог і публіцист Ольгерд Бочковський. А термінологічну комісію очолював член Центральної Ради, відомий меценат української культури Євген Чикаленко. Цю комісію створили через відсутність наукової літератури українською мовою, а відтак і багатьох термінів. До термінологічної комісії входили знавці української мови Модест Левицький, Валерія О'Коннор-Вілінська, а секретарем був Михайло Єремій.

А ще в УГА викладали колишні прем'єри УНР Борис Мартос та Ісаак Мазепа і товариш міністра земельних справ уряду УНР Борис Іваницький.

Так що неабияке товариство зібралось у Подєбрадах.

У перший рік до ректорату надійшло понад 600 заяв із проханням прийняти до УГА. Але Міністерство хліборобства ЧСР виділило тільки 200 стипендій. Щоб задовольнити бажання хоча б частини з тих, хто залишався за бортом академії, студенти добровільно

но відмовилися від 50 крон – для додаткових 20 стипендій.

З 220 студентів першого року навчання майже всі були українцями. Щоправда, на прохання Білоруської громади та Кубанського козацького комітету до академії прийняли кількох білорусів та кубанців (пізніше міністерство надало для них окремі стипендії). “Було прийнято також двох євреїв – українських громадян, з яких один був старшиною Армії УНР (С. Якерсон), одного донського козака (І. Костін), що був також у складі частин Армії УНР, й одного черкеса (Г. Бекух).

Цікаво, що магометанин Гамід Юсуфович Бекух (18.05.1898) з аулу Шенджій на Кубані, при вступі зазначив, що є громадянином Гірської республіки Північного Кавказу, фактично неіснуючої.

Взагалі, в академії отаборилося немало кубанців – близько півсотні. Були серед викладачів і керівники Кубанської Народної Республіки: прем'єри Василь Іванов та Лука Бич, міністр юстиції Павло Сулятицький, член Законодавчої ради Степан Манжула, визначний діяч Кузьма Безкровний (свого часу міністр внутрішніх справ Кубані), міністр фінансів і голова Кубанської української національної ради Іван Івасюк... Викладав в академії і Федір Щербина – засновник бюджетної статистики в Росії, член-кореспондент Петербурзької академії наук (з 1904 р.), історик, член Кубанської законодавчої ради, голова Верховного суду Кубанського козацького війська у 1917 році.

Першим ректором УГА став гідротехнік і меліоратор, у минулому професор Київського політехнічного інституту Іван Шовгенів, батько тоді ще маловідомої Леночки (пізніше української поетеси Олени Теліги).

Скільки цікавих людей зійшлося в стінах подебрадської академії!

Метою уряду ЧСР, який фінансував її діяльність, було надати допомогу українцям, які опинилися на чужині без засобів для існування. Керівництво УГА ставило іншу мету – “головним завданням у програмі академії була підготовка керівних кадрів для майбутньої “Української Самостійної держави”. Багатьом студентам запам'ятався заклик голови Українського громадського комітету Микити Шаповала спішити вчитися, “а то скоро нас покличе Батьківщина”.

Гадалося, ще рік, два, ну, може три, і всі вони повернуться на милу серцю Батьківщину, яка постійно снилась... Отож студенти з охотою взялися за навчання.

Академія мала свої лабораторії, кабінети, господарчу ферму, лісовий розсадник, метеорологічну станцію, два навчальні кооперативи та величезну бібліотеку, в якій за роки назбиралося 25600 томів фахової наукової літератури різними мовами. Завідував бібліотекою Григорій Сидоренко, міністр пошти і телеграфу УНР в уряді Всеволода Голубовича, голова делегації УНР на Мирній конференції в Парижі 1919 року.

Слухачами першого набору були переважно козаки і старшини Армії УНР та учасники козацько-селянського руху (в тому числі й повстанські отамани). Були серед студентів і генерали, наприклад Олекса Алмазов та Іван Омелянович-Павленко, й старшини, які стали генералами пізніше (Петро Самутин і Василь Татарський).

Навчалися в академії й військовий історик Адриан Марущенко-Богданівський та один із керівників Другого зимового походу полковник Михайло Палій-Сидорянський. Сидів за партою в Подєбрадах і сотник Армії УНР Леонід Романюк (1939 року – член Союзу Карпатської України). Вчилися на інженерів і повстанські отамани – Данило Лимаренко, Олександр Євтухів та Чорний Ворон (Віктор Чекірда), кубанський старшина Кость Майгур, лицарі ордена Залізного Хреста Василь Совенко та Валентин Сімянців, козаки-повстанці Гаврило Гордієнко, Микола Леонтович, Грицько Кагукало, Олександр Кошель та Микола

Малашко, брат члена Центральної Ради, отамана Катеринославського повстанського коша Михайла Малашка; старшини Богданівського полку Мехтодь Довбня та Іван Островерщенко, богданівець Олександр Фещук, синьжупаник Федір Скрипниченко з Донбасу та багато інших українських діячів.

Хіба дивуватися, що в господарській академії поруч зі зверненням “пане колего” було чути “пане хорунжий”, “пане сотнику”, “пане полковнику”. А коли студенти заходили до кабінету професора Сергія Тимошенка, асистентом якого був колишній командир усього кінно-гарматного дивізіону Олекса Алмазов, то чулося – “пане генерале”. Ніяк не могли забути студенти те, що так міцно ввійшло у кров і плоть на фронтах Визвольної війни.

Спочатку навчатися було непросто. Справді, важко звикати до аудиторій, лекцій та лабораторних робіт людини, яка, за висловом Валентина Сімянціва, “прямо з коня скочила за парту і за звичкою ще довго рукою торкалася того місця, де колись була шабля”. Ось про цих людей ми з Віктором Моренцем готуємо книжку “Подєбрадський полк” Армії УНР: 1000 біографій і фотографій борців за Українську державу”.

Тож починаємо її презентацію на сторінках нашого часопису.

Роман КОВАЛЬ

БОЙКО Тихон Максимович (16.06.1898, с. Новоселиця Чигиринського пов. Київської губ., тепер Чигиринського р-ну Черкаської обл. – після 1.12.1924). Громадський діяч, військовий; член Українського літературного художньо-етнографічного товариства імені Григорія Квіткі-Основ'яненка (Харків, до 1916); звання – сотник Армії УНР.

Народився в сім'ї Максима та Мотрі Бойків. Закінчив Суботівську 2-класову школу ім. Богдана Хмельницького (1912) та 6 класів 2-ї Харківської казенної гімназії (1916). В “Curriculum vitae” зазначав: “Під час мого перебування у Харкові я був членом Українського клубу імені Григорія Квіткі-Основ'яненка, де працював як співробітник. Бувши учнем 7 класу, в кінці 1916 року вступив на правах однорічника до російської армії в Уланський Бугський полк, прослуживши там до серпня 1917 року. Із серпня по хворості на апендицит звільнений з війська. Перебував вдома, помагав по господарству. В листопаді 1918 року, перебуваючи в Харкові, я вступив у 1-й запорозький імені Гетьмана Петра Дорошенка полк, з яким весь час перебував на фронті по листопаді 1919 року. В листопаді я був відкомандирований з фронту в СЮШ (Спільна юнацька школа. – Ред.) до Кам'янця, в якій пробув до березня 1921 року. Незвичайно тяжкі умови фронтного життя, тифи, страшне голодування під час переходу через Румунію і нарешті інтернаціоналізм в Ланцуті дуже прикро відбилися на моїм здоров'ї. Я занедужав і був звільнений з табору інтернованих. З Ланцуту я виїхав на Волинь, окуповану польською владою, де працював робітником на телеграфних лініях по квітень 1923 року. В квітні виїхав до ЧСР, нелегально перебрався через кордон і приїхав до Праги, де за допомогою тутешньої української організації дістав право на перебування на терені ЧСР, що дало мені можливість вступити на працю. З першого вересня я вступив дійсним слухачем на натуральні курси (Укр. Гром. Ком. у Празі), де студіюю по теперішній час. 18 липня 1924 року”.

До УГА не прийнятий за браком вакансій і відсутності свідчення про середню освіту.

Роман Коваль, Віктор Моренець

ЦДАВОВУ. – Ф. 3795. – Оп. 1. – Спр. 730. – Арк. 6, 8 – 9. На світлині Тихон Бойко. Світлина з оригіналу. Публікується вперше

Повстанці: Андрій Бєсарабко та Василь Олексієнко висаджують себе в воздух, щоб не попасти в большеакий полон і не дати захопити муніції.

10 цвітня 1920 р. в часі бою українських повстанців з Червоною Армією біля села Платонівка Тираспільського повіту на Херсонщині, прорвали большеаки в кількох місцях повстанчу лінію. Через те розгорілася боротьба на окремих точках.

На одній з таких точок відбивалася завзято горстка повстанців, під командою незвісного старшини. Нараз командант падає тяжко ранений. Тоді А. Бєсарабко і В. Олексієнко виносять його в другу лінію, а самі вертають назад. Та тут уже нікого не застали, бо за час їх неприсутності ціла обсада подалася взад. Полишилися два скоростріли, скринька ручних гранат і пушка з піроксиліною.

Большаки оточили позицію з усіх сторін.

– Пітлюрофци! Сдавайся! – загукало нараз кілька большевиків.

“ДО ІСТОРІЇ 2-І СВІТОВОЇ ВІЙНИ”

ПЕРШИЙ ПОЦІЛУНОК

17 лютого 1944 р. в районі м. Звенигородки совєтські війська 1-го і 2-го українських фронтів змкнулися, взявши в оточення 10 німецьких дивізій групи армій “Південь” генерала-фельдмаршала Манштейна.

До завершення Корсунь-Шевченківської операції залишався тиждень.

10 лютого 1944 р. на підв'ї корсунського землеміра Георгія Ткаченка з'явився миршавий німецький солдат. Йому було років 19. Він сором'язливо звернувся до дочки землеміра з проханням дати щось їсти. Віра завела його на кухню, де коло вічно гарячої плити порядкувала матір.

– О Боже мій! Гітлер уже дітей бере на війну! – сплеснула долонями Ірина Іванівна, побачивши нового їдака.

Німець був не з їхнього кутка. І прийшов він чомусь не до своїх – пекарів дивізії “Вікінг”, які оселилися неподалік будинку Ткачків, що колись належав петербурзькому чиновнику Беловезькому, товаришу Софії Русової.

Ірина Ткаченко насипала німцєві вареної картоплі, налила олії, якою її обдарували німецькі офіцери.

Прощаючись, Ганс глянув на Вірині ноги – вони були в коротеньких чунях зі шматків ватної ковдри. Калози, натягнуті на них, не рятували від грязі, в якій буквально потопав Корсунь: несподівана відлига посеред зими перетворила колишнє полкове ко-

– Краще смерть, ніж неволя! – сказали собі оба герої.

Знесли скоростріли, ручні гранати піроксиліну на одну купу, самі станули на верху. І так ждали приходу большеаків. Ось надбігли большеаки, щоби взяти їх живими, чи мертвими. Тоді один з героїв впускає курок самозарядної бомби і разом з ними все вилітає в воздух. Відломки вбили ще кількох большеаків, які вже от-от мали вхопити героїв повстанців.

Через деякий час повстанчий відділ зайняв знову Платонівку. Біля місця вибуху була окрема могила, на якій виднілась напис: “Против героев всякая месть бессильна!”

І ворог шанує відвагу неприятеля.

Календар Червоної Калени на 1923 рік. – Львів, 1923. – С. 2.

Публікація В. Семеніва

зацьке містечко, яке лежало в долині мальовничої Росі, в сущільне багно. Лише тут, на пагорбі було більш-менш сухо.

– Хочеш, я принесу тобі солдатські черевики? – запитав німець. – Будеш носити?

– Буду, принось, – Віра на побутовому рівні володіла німецькою.

На другий день німець прийшов знову. Покликавши Віру, пішов за ріг будинку, в сад, де нікого не було.

Тримавши в руках черевики, Ганс сказав:

– Завтра ми будемо пробиватися на Стеблів. Я знаю: мене вб'ють. У мене до тебе прохання... Я ніколи не цілував дівчини. Можна, я тебе поцілую?

Юнак підняв вказівний палець і додав:

– Айн кюсс (один поцілунок).

Віра засміялася:

– Можна...

Він однією рукою рвучко обійняв українську дівчину за плечі. Сказати, що цілував дуже довго, так ні, але голова у Віри запаморочилася...

А схвилюваний Ганс, вручивши черевики, вже йшов з гори – назустріч багну, яке ось-ось мало проковтнути його.

“Мені було його дуже шкода, – закінчувала розповідь Віра Георгіївна. – Бо він жодного стосунку до цієї війни не мав”.

Роман КОВАЛЬ

Київ, 2002 р.

ДО РІЧНИЦІ СМЕРТІ ЛЕОНІДА ЧЕРЕВАТЕНКА

БОРИС АНТОНЕНКО-ДАВИДОВИЧ

Боїв, походів золотий запас Він все життя своє носив з собою, – Вже вкритий сивиною, не ганьбою, Для всіх нас несподіванку припас, Скатованих друзяк іконостас, Мов німб, ряхтів йому над головою: Він усмішкою дивував ясною – Вовк стріляний і юний водночас.

Гірким по вінця досвідом налятий Соромився шовково існувати Серед нікчем, ропух і репетух, Хоч пам'ятав остроги і закови, До матерньої наvertsає мови, Пробуджує міцний козацький дух.

Леонід ЧЕРЕВАТЕНКО

Допоможіть пізнати історію Визвольної боротьби своїм друзям – передплатіть їм “Незбориму націю”

**Руслан Коношенко-
“Позитивний поет”**

20 січня захисник Донецького аеропорту Руслан Коношенко потрапив у полон до сепаратистів. Три місяці родина нічого не знала про його долю. І лише в квітні стало відомо про його смерть.

Старшого солдата 90-го штурмового батальйону 81-ї десантної бригади Руслана Коношенка поховали 16 квітня в Кам'янці-Подільському на Алеї Слави. У нього залишилися дружина Людмила і троє чарівних діточок – Максим (9 років), Олексій (5 років) та Карина (1 рік). Людмила разом зі свекрухою Галиною Олексівною живуть із дітьми в малій кімнаті в колишній казармі, переобладнаній на гуртожиток.

Щоб відкрити шафу, треба відсунути дитяче ліжко, а коли Максим робить уроки, то іншим уже нема де помалювати. В кімнаті взагалі неможливо ходити. Кухня і туалет загального користування, вода тільки холодна. Живуть на допомогу за доглядом найменшої дочки. Добрі люди вже надали допомогу (10000 грн.), але трьох дітей на ці кошти на ноги не поставиш. Картка ПриватБанку 5168757249324361, одержувач Людмила Анатоліївна Коношенко.

**Кулеметник Ігор
Брановицький**

3 квітня в Києві, в Михайлівському Золотоверхому Соборі Києва, попрощалися із захисником Донецького аеропорту Ігорем Брановицьким.

21 січня він потрапив у полон. Полонених вишикували і взяли з'ясувати, хто з них кулеметник. Хлопці сказали, що кулеметник під завалами. Тоді росіяни почали по-звірячому бити одного за одним, вимагаючи прямої відповіді на питання.

Щоб зупинити побиття товаришів, Ігор вийшов з лави. Його били на смерть. Лише, коли він перестав подавати ознаки життя, кати зупинилися. Один висловився за те, щоб покликати лікаря.

Олександр Бердес

9 квітня жашківчани попрощалися з Олександром Бердесом. Загинув він 9 лютого 2015 р. в с. Логвинове Артемівського району Донецької області.

Олександр Миколайович Бердес народився 16 вересня 1979 р. в м. Жашкові Черкаської області. 21 серпня 2014 р. був мобілізований. Служив у 30-й Окремій механізованій бригаді в м. Новограді-Волинському. 9 лютого 2015 р. був відправлений на завдання за боеприпасами в Артемівськ, але дорогою потрапив у полон.

У полоні його й убили. Разом з ним окупанти застрелили ще двох полонених – 42-річного Василя Демчука із с. Матейки Маневичького району Волинської області та 36-річного Павла Пладинського із м. Радомишля Житомирської області.

Вічна пам'ять!

Олег Богачов

18 квітня в Києві попрощалися з добровольцем батальйону “ОУН” Олегом Богачовим-“Ківі”.

Незадовго перед смертю він дав інтерв'ю Анні Андрашко. Ось уривки з нього: “Коли почалася війна, я вирішив брати участь, бо зрозумів: твориться історія. Сидіти на дивані, коли відривають частину країни, якось не по-людськи.

Передивлявся багато батальйонів з розрахунком на те, щоб не підписуватися ані під МВС, ані під Збройні Сили. “ОУН” став оптимальним варіантом.

Коли збирався на війну, думав над питанням вартості людського життя. Приїхавши в Піски та побувши там два тижні, зрозумів, що вартість людського життя – це вартість одного патрона... Автомат – своєрідний гаманець. Якщо тобі щось треба, можеш розплатитися набоями.

Я повернувся до Києва 1 березня. Наступного дня пішов зі своєю дівчиною прогулятися Хрещатиком. У перехожих мене дивувало буквально все. Коли місяць не помічаєш, що під брудом у тебе є руки, а в Києві бачиш хіпстерів із залакованими зачісками – розумієш, що для цих киян життя не змінилось. У них ті самі вечірки, клуби і посиденьки. Думаю, коли починаються новини, вони вимикають телевизор...”

На Хрещатику до нас підбігло плюшеве тигреня. Наступний фрагмент у моїй пам'яті – дівчина відтягує мене від гігантської іграшки. Чому я накинувся на аніматора, досі не розумію.

Наостанок скажу: можновладцям треба бути сумлінними, бо мої побратими мають думку закінчувати війну в Києві. Навіть бійці ЗСУ твердили, що бажано взяти зброю і навести лад у Києві: їх привезли на 10 днів на бойову позицію, а харчів дали на три дні. Кажуть, якби не волонтери, почали б їсти собак”.

Олег Богачов загинув 13 квітня на околиці с. Піски у бою.

Вінс пам'ять!

Підготував Роман Коваль

15 лютого в бою за с. Широкине виявив героїзм заступник командира взводу розвідки батальйону “Донбас” Андрій Іванов. Після загибелі командира він очолив взвод. Попри мінометний та гарматний обстріл, він із поля бою дев'ять поранених бійців. Рятуючи товаришів, дістав 42 поранення та втратив кисть лівої руки. Вже переніс кілька операцій.

Андрій народився 1965 року в Мелітополі, а проживав у Маріуполі. Від 3 грудня 2013 р. він – активний учасник революції національної гідності. В січні 2014-го прийняв присягу козака Українського реєстрового козацтва. Був зарахований до 4-ї козацької сотні Майдану. Працював у Службі безпеки Майдану. За заслуги підвищений до підполковника УРК, а у квітні 2014 р. нагороджений “Бронзовим козацьким хрестом”.

З початком війни на Донбасі записався до батальйону “Донбас”, з яким пройшов весь бойовий шлях, зокрема й бої за Іловайськ та аеропорт ім. Прокоф'єва в м. Донецьку.

Андрій вірить, що після протезування знову битиме ворога.

Його номер телефону: 096-222-60-59. Картка ПриватБанку №4149497828363111, одержувач Андрій Олексійович Іванов.

Олександр ГАВРИЛЮК

Сергій служив у Бродівському авіаційному полку Львівської області. Коли почалася війна, без вагань вирушив в зону АТО. 4 червня 2014 р. над Слов'янськом його вертоліт збили терористи. Сергій вижив, але пошкодив хребет. Лікування в Києві тривало довгих чотирьох місяців. Потім – Німеччина, Карлсбад, центр хірургії хребта, ортопедії і травматології, операція і штангово-гвинтова система.

Після Німеччини три місяці майор Титаренко лікувався у Львівському госпіталі. Волю до життя додавали думки про родину, про двох дітей, молодшому з яких кілька місяців. Наразі Сергій пересувається на інвалідному візку.

За 10 років служби захисник Вітчизни так і не нажив власного житла. Дружина з дітьми живе в маленькій квартирі батьків на п'ятому поверсі у будинку без ліфта...

У 2012 році льотчик Титаренко нагороджений орденом “За мужність” III ст. за виконання завдань під час миротворчої місії у Конго, а 20 червня 2014 р. – орденом Богдана Хмельницького III ступеня.

Громада вирішила зібрати кошти на реабілітацію та житло героєві. У Бродах на Львівщині від-

Майор Сергій Титаренко

Валерій Дурихин бойове хрещення пройшов 11 липня 2014 р. під Зеленопільям. Танки його частини накривали вогнем сепаратистів, які неодноразово атакували, змушуючи їх відступати. Оборону комбат організував за всіма правилами військового мистецтва – визначені зони обстрілу, пристріляні орієнтири, бойова техніка вкопана та захищена.

Раптом з Російської Федерації прилетіли “подарунки” російських артилеристів. І хоч наші танки були вкопані, все ж за четвертим разом, снаряди накрили позиції. Втративши дві бойові машини, танкісти відступили...

Після цього Валерій провів чимало боїв. Зі своїми підлеглими звільняв українські міста і села. Син комбата, довідавшись як героїчно воює його батько, відмовився від вступу в цивільний ВНЗ й успішно склав іспити до Академії сухопутних військ ім. гетьмана Петра Сагайдачного.

Тепер він буде, як і його батько, офіцером, командиром танкового підрозділу.

**Тарас ГРЕНЬ,
підполковник**

Він є героєм. У Бродах на Львівщині від-

"Я ЗБИРАВ РУКИ, ГОЛОВИ ХЛОПЦІВ..."

Айдарівець Богдан Барінов місяць безпробудно пив. Він хотів забути, як збирав нутрощі й частини тіла своїх побратимів, розчленованих бойовиками.

У м. Щасті було організовано телеміст, під час якого українські військові розповідали про пережите. Богдан Барінов на прізвисько “Бодя Шалений” (на фото в темних окулярах) розповів, як після загибелі групи Андрія “Грізлі” пішов на переговори з бойовиками, щоб домовитися про передачу тіл убитих товаришів. Під час переговорів бандити хотіли розстріляти Богдана. Врешті-решт “Моторола” дозволив забрати тіла.

Від побаченого Барінова охопив жах. “Я збирав руки, голови хлопців, які ще кілька днів тому зі мною розмовляли. Був залитий їхньою кров’ю”, – розповідав він. – Я зібрав до купи 24 людини. Думав, що не зможу це витримати. Сепари розпороли хлопцям животи і розвісили кишки на деревах для залякування. Я це все складав

у мішки”. Богданові губи тремтіли.

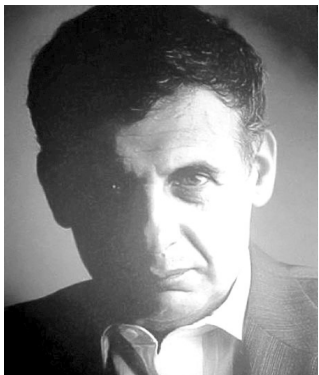
Бійці, які служать разом з Баріновим, підтвердили його свідчення. Вони думали, що він збожеволіє від пережитого.

Після цього всього Богдана відправили в резерв. З армії піти він не може, бо його вважатимуть дезертиром. В його історії, за словами співробітника Інституту практичної політики Богдана Бадіх, вражає не тільки жорстокість бойовиків, а й жорстокість бюрократичної системи щодо таких резервістів як “Бодя Скажений”.

“Грошей він ніяких не отримує, тому що в резерві. За рік нарахувало 15 тис. грн. Зараз він перебуває в м. Щастя. Сподіваюся, ця ситуація набере розголосу, Богдана перестануть “відфутболювати” і він зможе нарешті все оформити”, – сказала політолог.

Нагадаємо, міжнародна правозахисна організація Amnesty International вимагає негайного розслідування жорстоких вбивств полонених українських солдатів.

“Незборима нація” – газета для тих, хто хоче знати історію боротьби за свободу України

Звістка, що надійшла від письменника Ігоря Калиниці, приголомшила: 9 квітня у Польщі під час медичного обстеження помер відомий графік Богдан Сорока, котрий належав до когорти українських шістдесятників. Із митцем, який так раптово й передчасно відійшов у вічність, музей "Тюрма на Лонцького" був пов'язаний особливим чином, адже саме в цьому місці 1940 р. російський окупаційний режим утримував в ув'язненні його вагітну матір Катерину Зарицьку – зв'язкову Проводу ОУН, а згодом зв'язкову командира УПА Романа Шухевича. Вона народила сина Богдана в тюрмі "Бригідки" 2 вересня

ПОМЕР БОГДАН СОРОКА

1940 року. Перших 8 місяців життя провів у неволі, аж поки звідти його домоглися забрати на догляд і виховання бабуся й дідусь, оскільки батьки Богдана Сороки понад тридцять років перебували в тюрмах і таборах ГУЛАГу.

У радянський час сім'я Богдана Сороки перебувала під пильним наглядом КГБ, що порушив проти художника кримінальну справу і наклав табу на його виставкову діяльність. Це було покарання за співпрацю із подружжям Калиниці, братами Горніями, В'ячеславом Чорноволом та іншими.

До сумнозвісної тюрми на Лонцького у Львові Богдан Сорока знову увійшов 1994 року у складі знімальної групи, яка готувала документальний фільм про його батька – легендарного Михайла Сороку. Тоді ж йому вдалося зробити фотофіксацію в'язничного приміщення й подвір'я. Нині ці світлини становлять чималу історичну цінність.

Музей, який постав у колишньому слідчому ізоляторі НКВД, гестапо і КГБ, завжди відчував особливу підтримку Богдана Сороки, який не тільки передав для створення екс-

позиції видання із власної книгозбірні, а надавав цінні методичні поради щодо збереження автентики в'язничних камер та коридорів, часто приводив сюди на екскурсії закордонних гостей, дискутував і спілкувався із науковцями музею.

Тому зовсім не було випадковістю, що презентацію своєї книжки спогадів, котра вийшла друком 2014 р., Богдан Сорока провів саме в Національному музеї "Тюрма на Лонцького". Презентація вилилася у зворушливу зустріч представників українського культурного руху опору та небайдужу розмову про сьогодення, адже сторінки "Спогадів" Богдана Сороки охоплювали не тільки давні родинні перекази, а й описи подій Революції гідності...

Богдан Сорока всім своїм життям подавав приклад людської гідності, відповідальності, чесності й прямої відвертості. Це те, що залишиться нам як духовний спадок приятельного й незабутнього Друга разом із його непроминальним вартості мистецькими творами.

Вічна йому пам'ять!

Друзі

СТО ІСТОРІЙ ВИЗВОЛЬНОЇ ВІЙНИ

Читаю книгу Романа Ковалю "Сто історій Визвольної війни" – про війну за Українську державу – від Гуцульщини до Кубані, про запеклу боротьбу проти московських кривавих окупантів у 1914 – 1930 рр.

Дослідник написав книжку на основі спогадів січових стрільців, вояків Армії УНР, учасників повстансько-партизанського руху та кубанських козаків. Уміщено енциклопедичні біографії авторів та героїв книжки, їхні спогади та багато

світлин. Мене вразили спогади автора про подорожі до Чехії. Який цвіт української нації спочиває на чужині! На жаль, як вказує Роман Коваль: "Доля могил представників бездержавної нації скрізь сумна".

У цій книзі – лише сто історій української жертвості й любові до рідної землі. У ній немає вигадок та художнього вимислу. Ця книга адресована кожному українцеві, воїну і волонтеру – людям високого духу, в грудах яких б'ються хоробрі серця. Саме

в цей суворий час нам усім необхідно гартуватися духом і тілом на прикладі героїв, котрі поклали свої життя на вівтар державності й незалежності. Нехай безкорисливий подвиг людей, яких вони досі не знали, підтримує їх у вірі, додає сил та завзяття.

Велике спасибі, пане Романе, за справжню українську історію.

Ігор СМЕТАНСЬКИЙ,
заступник міської організації
ВО "Свобода" м. Калуш

ДОБРІ НОВИНИ

До 95-річчя створення Холодноярської бригади та Степової дивізії в Тальнівській школі №1 за сприяння керівника історичного гуртка Олександра Луцана на уроках історії у старших класах було переглянуто фільми "Вони боролись до загину" та "Холодний Яр. Воля України або смерть". Під час обговорення були представлені книжки про Визвольну боротьбу – "Холодний Яр" Юрія Горліс-Горського, "Проти червоних окупантів" Якова Гальчевського, дослідження Романа Ковалю і Сергія Богана, твори Василя Шкляра.

За кілька днів Олександр Луцан разом з учнями 7-го гімназійного класу – Надійкою Носаль, Аліною Ковінею, Юлею Рак, Лізою Гурою, Мариною Ротасенко, Дашею Ракоца, Аліною Коберник) ще й організували виставку, присвячену боротьбі в Холодному Яру.

У Харкові повалили пам'ятники російським діячам – Серго Орджонікідзе (на території тракторного заводу), Миколі Рудневу (на пл. Руднева) і голові ВЦРК Якову Свердлову (на вул. Полтавський шлях).

ДЯКУЮ ЗА ПОЖЕРТВИ ІВАНОВІ ОМЕЛЯНКУ, СВІТЛАНІ МИРОНЧАК ТА ІГОРЕВІ СМЕТАНСЬКОМУ

У РЕДАКЦІЇ ЧЕРЕЗ "НОВУ ПОШТУ" МОЖНА ПРИДБАТИ ТАКІ КНИГИ

Книжки можна придбати і через "Нову пошту", попередньо переказавши кошти на картку Романа Ковалю у Приватбанку: 5168 7553 0902 9011. Переславши гроші, просимо зателефонувати до редакції, повідомити про переказ, замовити книжки, вказавши куди і кому надсилати книжки. Повідомлення можна зробити й електронним листом на адресу редакції. Просимо врахувати, що, окрім вартості книжки, замовник оплачує й доставку. Телефони (044) 242-47-38, 067-726-30-36, 066-211-41-85.

HTTP://NEZBORUYMA-NACIYA.ORG.UA/

У редакції через "Укрпошту" можна придбати такі книги:

(ціну вказано, враховуючи вартість пересилки книг поштою):

"Отаман Орлик" Романа Ковалю – 65 грн.
"Сто історій Визвольної війни" Романа Ковалю – 75 грн.
"Похід Болбочана на Крим" Бориса Монкевича – 69 грн.
Роман Коваль, "Таємниця отамана Зеленого". Історична повість для дітей – 65 грн.
"Крізь павутиння змосковщення" Романа Ковалю – 68 грн.
"Шевченкіана Михайла Гаврилка" Романа Ковалю – 71 грн.
"100 облич Самостійної України" Романа Ковалю – 66 грн.
"Свято, що кличе до бою. Вшанування героїв Холодного Яру" – 59 грн.
"Історія України-Русі" Миколи Аркаса (2-ге, краківське, видання) – 81 грн.
"Чорний Ворон: п'ять біографій" Романа Ковалю – 42 грн.
"Холодний Яр" Юрія Горліс-Горського – 80 грн.
"Михайло Гаврилко: і стеком, і шаблем" Романа Ковалю – 230 грн.
"Ми ще повернемося!" Юрія Горліс-Горського – 95 грн.
"Тиха війна Рената Польового" Романа Ковалю – 130 грн.
Аудіодиск "Солодко-гіркий романс" Люцини Хворост – 65 грн.
Книги можна придбати, попередньо переказавши кошти електронним переказом на ім'я Р. М. Ковалю, вул. Курська, 20, пом. 14, Київ, 03049.

СВІТЛІЙ ПАМ'ЯТІ ДОБРОВОЛЬЦЯ БАТАЛЬЙОНУ ОУН "СЛІДОПИТА"

У ГРУДИ КУЛЯ

У груди куля.
Ввирвалась на вдих,
Ріже ножем, пече вогненно,
Грім канонади миттєво затих
І пращури встали усі поіменно.
Губи посохли.
В зірницях – туман,
Німіх побратимів довкола тіні,
Ллється у жито гарячий фонтан
І коні крилаті хриплять
з далечини.

Невже це за мною?
Невже це мій час?
Як рано довіку лягаю в покоси,
Чому ж не рятуєш,
Всесвітній мій Спас,
Чому ж дозволяєш
скривавити роси?
А як же кохана?
А як же дитя?
А як же їх разом
у всесвітній стерти?..
Признаю я, Отче,
лиш одне кається, –
Що за Україну даєш померти.

Василь КОВТУН

Не марно боролись холодноярці!

Не марно досліджували і вивчали історію їхньої боротьби сучасні науковці! Нинішнє покоління воїнів продовжує боротьбу за волю України, беручи приклад зі своїх славних предків і тримаючи міцно в руках прапор боротьби і зброю, а у вільний час читаючи книги Юрія Горліса-

Горського, Романа Ковалю і Василя Шкляра!

Сергій БОНДАР, вояк АТО

Російське варварство

Проти ночі на 4 травня демонтовано барельєф поетові Василю Стусу на корпусі філологічного факультету Донецького національного університету.

ІІ ХЛОПЦЯ ВБИТО НА МАЙДАНІ

Благодійний фестиваль Тараса Шевченка "She.fest" удруге відбудеться в рідному селі Тараса Шевченка. Триватиме він два дні – 22 та 23 серпня 2015 року.

Мета заходу: відкрити молодого Шевченка, пройти стежками його дитинства, набратися його духу.

Усі зібрані кошти передамо на підтримку українських вояків. Контакт: shefest.org.ua
www.facebook.com/she.fest
vk.com/she.fest
shefest@ukr.net
Телефон (097)17-445-17.
Юлія

"НА КОЛІНА, ТВАРЮКИ!"

Саме так звернувся до росіян екс-депутат Держдуми Костянтин Боровий. Він вважає, що ніякого примирення між українським і російським народами не буде.

"Ніякого примирення, – сказав Боровий. – На коліна! Ніякого примирення немає і не може бути. На коліна, тварюки! І просить вибачення у кількох покоління українців! Благодіть прощення! Поки

громадяни Росії не покаються, водночас прокидаючи Путіна, ніхто нікого не повинен прощати. За злочин треба відповісти. Той, хто його вчинив, повинен бути покараний".

А Боровий висловив думку, що відмова України від російських артистів, акторів, письменників, які підтримали політику Путіна, – це очищення.

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ "НЕЗБОРИМУ НАЦІЮ"

Ії редактор Роман Коваль – дослідник Визвольної боротьби українців за свою державу у 1-й половині XX століття. Відтак ця газета – про долі українських січових стрільців, вояків Галицької армії, Армії УНР, повстанських отаманів та їхніх козаків, Карпатську Січ, ОУН, УПА, а також про коззарів, українських письменників, нові книжки про Визвольну боротьбу, які видає Історичний клуб "Холодний Яр". Газета виходить 1 раз на місяць. Ціна – 20.04 грн. на рік. Передплатний індекс – 33545.

Редактор
Роман Коваль
Коректор
Оксана Жованик
Інформаційне забезпечення
Микола Владзімівський
Технічний директор
Віктор Білина
Адреса для листування
та поштових переказів
03049, Київ,
вул. Курська, 20, пом. 14.
Тел./факс: 242-47-38
koval_r@ukr.net
kova1roman1@gmail.com
Редакція залишає за собою
право редагувати
та скорочувати тексти.
Видання зареєстровано 28.12.1993 р.
у Державному комітеті України
у справах видавництва, поліграфії
та книгорозповсюдження.
Серія КБ №325.
Наклад 3500 примірників.
Видруковано 25.05.2015 р.
Засновник
Роман Миколайович Коваль

Допоможіть пізнати історію Визвольної боротьби своїм друзям – передплатіть їм "Незбориму націю"